

**Kylmäniemen luontoselvitys
ranta-asemakaavan muutosta
varten**

KimmoKaava

LUONTO
SELVITYS

KANGAS

Pia Kangas · Luontokartoittaja (EAT) · 040 594 4222
pia@luontoselvityskangas.fi · www.luontoselvityskangas.fi
Urpakuja 8, 98530 Pyhätunturi · Y-tunnus: 2997914-4

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	2
2 LUONTOKOhteiden arvottaminen	2
3 LUONTOSELVITYS KYLMÄNIEMEN ALUEESTA	3
4 SUOSITUKSET KOSKIEN KAAVOITUSTA.....	5
LÄHDELUETTELO.....	7

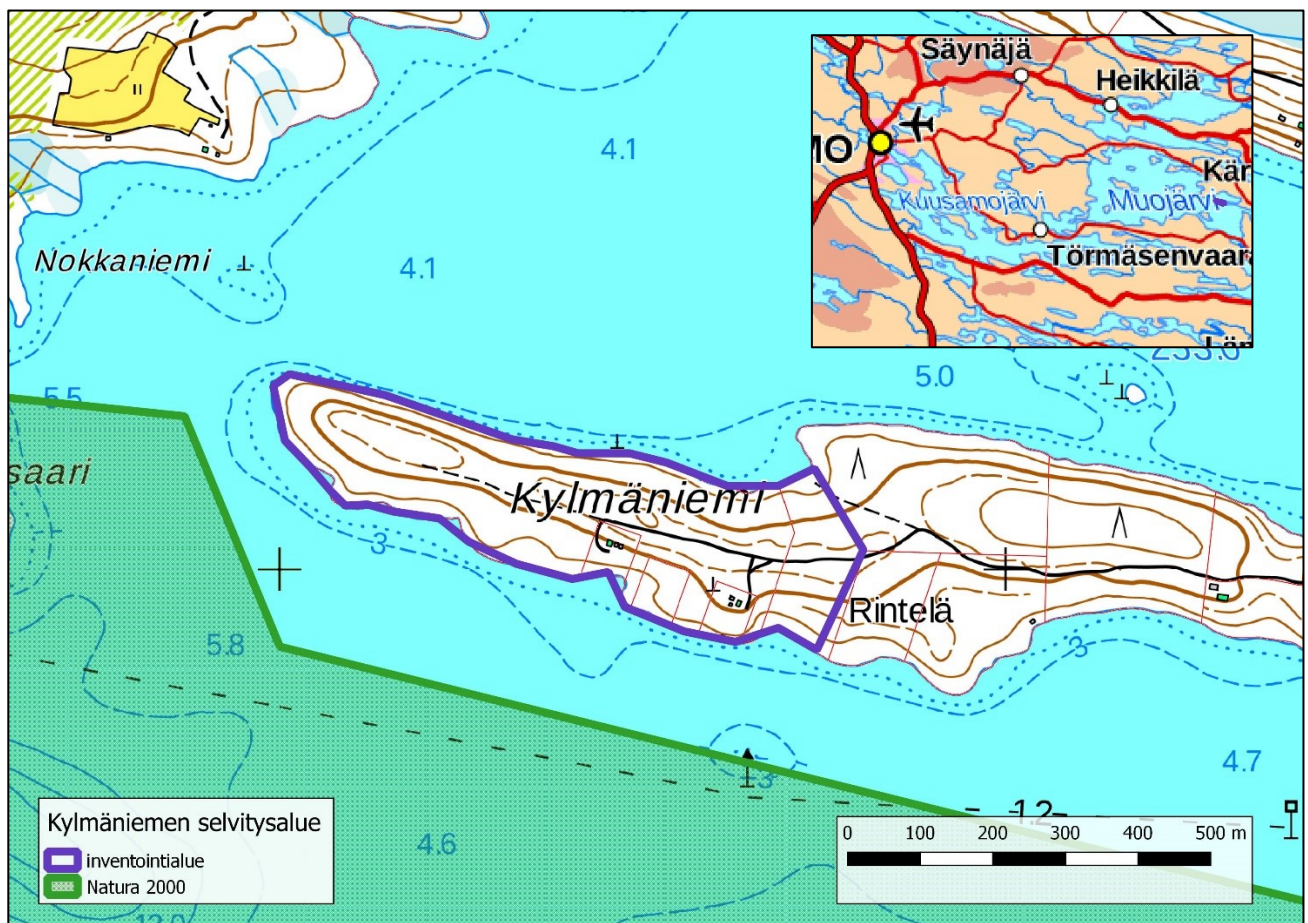
Pohjakartat: © Maanmittauslaitos 2020

Valokuvat: Pia Kangas

1 JOHDANTO

Kuusamon Kylmäniemeen ollaan valmistelemaan ranta-asemakaavan muutosta KimmoKaavan toimesta. Kylmäniemi sijaitsee vajaa 28 kilometriä Kuusamon keskusta itään päin Muojärvellä. Kylmäniemen pohjoispuolella on Kylmälahti ja eteläpuolella Rahkoselkä (Kuva 1). Alueelta on tilattu uhanalaistiedot Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta. Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämästä laji.fi paikkatietojärjestelmästä on tarkistettu alueen uhanalaiset ja huomionarvoiset lajihavainnot. Alueelta ei ole tiedossa aiempia uhanalaislajihavaintoja. Kaavoitusalue ei sijaitse pohjavesialueella.

Alueelle tehtiin maastotyöt 1.9.2020. Kasvillisuuden ja luontotyyppien osalta ajankohta oli sopiva maastotöiden tekemiseen. Linnuston osalta ajankohta oli liian myöhäinen. Maastossa havainnoitiin sopivia kolopesijöiden ja petolintujen pesäpuita.

Kuva 1. Kylmäniemen ranta-asemakaava-alue on rajattu karttaan violetilla rajauksella.

2 LUONTOKOHTEIDEN ARVOTTAMINEN

Luontoselvityksessä huomioidaan seuraavat luontoarvot, joilla on laissa määriteltyä suojellista arvoa. Lisäksi huomioidaan luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa arvioituja luontotyypejä, joista kaikilla ei kuitenkaan ole suojelustatusta.

Luontotyytit

- Luonnonsuojelulain (1096/1996) 29 §:n suojellut luontotyytit, joiden muuttaminen tai hävittäminen on kielletty
- Metsälain (1093/1996) 10 § erityisen tärkeät elinympäristöt. Näiden ympäristöjen hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla.
- Vesilain (587/2011) 2 luvun 11 § kohteet mukaan lukien pohjavesialueet. Kohteen luonnontilaisuuden muuttaminen on kiellettyä.
- Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin mukaiset uhanalaiset luontotyytit (Kontula & Raunio 2018)

Lajit

- luontodirektiivin liitteen II ja IV (a) lajit tarkoittamien eliölajien lisääntymis- ja levähdyspaikat sekä lintudirektiivin liitteen I laji
- luonnonsuojeluasetuksella (160/1997) suojellut lajit
- kansainväliset vastuulajit

3 LUONTOSELVITYS KYLMÄNIEMEN ALUEESTA

Kylmäniemen kallioperä on kvartsidioriittia. Maaperä on sekalajitteinen, tarkemmin määrittelemätön. Metsäkasvillisuusvyöhykkeeltä alue kuuluu Pohjoisboreaaliseen Koillismaan vyöhykkeeseen (4a). Eliömaakunnaltaan kaavoitusalue kuuluu Koillismaahan (Ks). Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa alue sijoittuu Pohjois-Suomeen arviointialueeseen. Muojärven Natura-alue (FI1101614) sijaitsee inventointialueen eteläpuolella. Alue, joka kuuluu Naturaan, on myös rantojen suojeleluohjelmassa.

Inventointialue sijaitsee niemellä, jossa eteläpuoli on loivapiirteistä männikkökangasta. Pohjoispuoli Kylmäniemeä on jyrkemmin kohoava. Alueen puusto on pääasiassa uudistuskypsää talousmetsää (Kuva 2). Alueen koillisosassa pohjoisrannalla on siemenpuuasentoon hakattua mäntykangasta. Länsiosassa on kasvatusmetsää ja puuston ikä on vähän nuorempaa.

Kuva 2. Inventointialue kuvattuna länteen päin viimeisen mökkitien risteyksestä.

Mänty on valtapuu. Nuorta hieskoivua kasvaa jonkin verran rantaosassa. Pohjoisranta on kuusivaltaista sekametsää. Lahopuustoa ei juurikaan ole. Alueella on vanhoja kantoja.

Pääosa mäntyvaltaista metsää on kuivahkon kankaan variksenmarja-mustikkatyyppiä (EMT). Nimikkolajien lisäksi kasvaa puolukkaa, metsälauhaa, seinä- ja kerrossammalta. Rantaosassa on hyvin kapeana vyöhykkeenä luhtakasvillisuutta vesirajan tuntumassa. Vesirajan yläpuolella on hieskoivua ja harmaaleppää (Kuva 3). Rantavyöhykkeen kasvillisuudessa on ravinteisuutta vaativaa lajistoa, mm. vilukko, mataralaji, metsäimarre, jousivihvilä, riidenlieko, kultapiisku, punanata, paju sekä kataja. Pohjakerroksessa on rahkasammalten lisäksi palmu- ja suikerosammalta. Rantaosa on kivikkoista. Rannan lähetyvillä on muutamia pienialaisia hieman soistuneempia painanteita, joissa kasvaa suopursua ja rahkasammalia.

Kuva 3. Rantaosassa on kivikkoisuutta sekä hyvin kapeasti oleva luhtaa vesirajan tuntumassa. Hieskoivu ja harmaaleppä kasvaa rantavyöhykkeellä.

Pohjoisranta on selkeästi jyrkkäpiirteisempi kuin eteläosa niemeä (Kuva 4). Pohjoisrannassa kuusi on valtapuuna. Lisäksi kasvaa hieskoivua sekä mäntyä. Kasvillisuustyyppi on tuoreen kankaan kerrossammal-mustikkatyyppiä (HMT). Aiemmin mainittujen kasvien lisäksi kasvaa vaarapykäsammalta. Puusto on uudistuskypsää iältään. Lahopuustoa ei ole rannan pohjoisosassa. Ainoa lahopuustoisempi osio inventointialueella on niemen kärkiosassa, jossa on maalahopuuta noin 5 m³/ha, joka on tavanomainen talousmetsän lahopuustomäärä.

Kuva 4. Pohjoisosan jyrkemmin rantaviivasta kohoavaa rinnemaastoa.

Muojärvi on karu ja kirkasvetinen järvi. Se on laajuudeltaan 55 km². Maastokäynnin yhteydessä havaittiin vieraslaji kanadanvesiruton versoja rantaan huuhtoutuneena. Muojärvestä on havaittu jo vuonna 2014 kanadanvesiruttoa (Väisänen 2014).

Linnuston tarkalle selvittämiseksi ajankohta oli liian myöhäinen. Maastossa havainnointiin lahoppuustoa ja isoja puuyksilöitä pöllöjä ja muita petolintuja silmällä pitäen. Alueella ei ole pystylahoppuustoa, joten on hyvin epätodennäköistä, että siellä olisi pöllöjen tai haukkojen pesäreviirejä. Alueella on kaksi vapaa-ajan asuntoa jo ennestään, joten alue on jo ennestään kulttuurivaikutteinen. Järvellä havaittiin kuikka, joka on lintudirektiivin liitteen I laji. Laji.fissä on havaintoja selkälokeista Rahkoselässä. Selkälokki on nykyään luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) sekä se on lintudirektiivin liitteen II laji. Kylmäniemen rannalla ei kivikossa havaittu lokkien jätöksiä, joten on epätodennäköistä, että selkälokki pesisi Kylmäniemen alueella.

4 SUOSITUKSET KOSKIEN KAAVOITUSTA

Maastokäynnin yhteydessä inventointialueella ei havaittu uhanalaisia luontotyyppisiä tai lajistoa. Järvi saarineen vaikuttaa melko erämaiseltä. Vapaa-ajan asuntoja on havaittavissa muutamia maisemassa. Alueen metsä on tyyppillistä ikääntynyttä talousmetsää, jossa ei ole lahoppuustoa.

Suosituksena on, että kaavoitus kohdistuisi eteläpuoleiselle rantaosaan, jossa maasto on loivapiirteisempi. Rannan puusto antaa luonnollista suojaa ja mahdollisia rakennettavia vapaa-ajan-asuntoja ei ole havaittavissa järven suunnalta. Rakennuskorkeus ei tulisi ylittää puiden korkeutta. Puusto tulee säilyttää rantaosassa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kaava-alueella, joka antaa näkösuojaa.

Muojärvi on kirkasvetinen järvi. Luontotyyppien uhanalaisuusluokituksessa Muojärvi kuuluu suuriin vähähumuksisiin järviin. Suuret vähähumuksiset järvet on arvioitu silmälläpidettäväksi luontotyyppiksi (NT). Järven edustavuutta laskee vieraslaji kanadanvesiruton kasvaminen järvessä. Vesiruttokasvustoja ei kuitenkaan havaittu rannalta käsin. Alue sijaitsee Natura-alueen sekä rantojen suojeluohjelman lähistöllä. Maltillisella Kylmäniemen vapaa-ajan asuntojen

kaavoituksella ja rakentamisella ei ole haittaa Natura luontotyyppeihin, direktiivilajeihin tai rantojensuojeluohjelman perusteisiin. Vapaa-ajan asumisesta johtuva häiriö on satunnaista ja hyvin pistekohtaista. Rakentamisessa on hyvä huomioida, ettei hulevedet kulkeudu Muojärveen. Alueella ei saa tehdä ojituksia tai muita toimia, jotka voivat lisätä ravinnehuuhtoutumaa kirkasvetiseen järveen.

LÄHDELUETTELO

- Hotanen, J.-P., Nousiainen, H., Mäkipää, R., Reinikainen, A. & Tonteri, T. 2008: Metsätyypit – opas kasvupaikkojen luokitteluun. Metsäntutkimuslaitos. Metsäkustannus Oy. Helsinki.
- Hyvärinen, E., Juslen, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö. Suomen ympäristökeskus. Garno Oy, Helsinki.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus. Suomen Ympäristö 5/2018. Verkkojulkaisu <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4819-4>
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996
 29 § Suojellut luontotypit
 46 § Uhanalaiset lajit
 47 § Lajien esiintymäpaikkojen suojelu
- Metsälaki 1093/1996
 10 § Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt
- Paikkatietoikkuna 2020. Maanmittauslaitoksen ylläpitämä internet-sivusto 11.11.2020. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi>
- Svensson, L. 2020: Lintuopas -Euroopan ja Välimeren alueen linnut. Otava, Italia.
- Suomen lajitietokeskus 2020. Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämä internet-sivusto 11.11.2020. www.laji.fi
- Vesilaki 587/2011
 2 luku 11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu
- Väisänen, A. 2014: Vesiruttotutkimuksista Kuusamossa. Kitka-MuHa-hankkeen työryhmän kokous 16.6.2014. Diaesitys osoitteessa: <https://docplayer.fi/46046629-Haitallinen-vieraslaji-kanadanvesirutto-koillismaalla-seppo-hellsten-vesirutto-ja-sen-poistaminen-vesistosta.html>